

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

elérkezendő.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Aron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: A marhatenyésztés hanyatlásának főoka. Fekete Lajos. — A phosphor a természet háztartásában. Réti János. — A terménybankok és azok befolyása a mezőgazdaságra. — Kolozsvár gyümölcsészete és szőlőszete. IX. — Szentgyörgyi Lajos. — Marosvásárhelyi cselédjutalmazás. Nyárádi. — Egyleti mozgalmak: Vál. ülés 1883. december 29. — Egyveleg: Gazdasági gépészet érdekében — A „The Gresham”. — Szedermagosztás. — Értesítés. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

A marhatenyésztés hanyatlásának főoka.

Igen gyakran olvasunk és hallunk a marhatenyésztés hanyatlásáról, a marhalétszám folytonos apadásáról, s ezzel kapcsolatban a községek elszegényedéséről. A panaszok mellett nem hiányzik a jó szándék a baj okainak és orvoslásának kipuhatolására sem. Felhozzák sokan a nyomor okául a nép lustaságát, a folytonos adóemelést, a klíma rosszabbulását stb. de a legfőbb okot, mely ily hegyes és erdős vidékeken, a milyenek Erdélyt alkotják, minden többi okot háttérbe szorít, nem szokták a mezőgazdák eléggé hangoztatni, s vagy nem is ismerik, vagy igen csekély jelentőséget tulajdonítanak annak.

Az alábbiakban remélem, sikerülni fog meggyőznem a kedves olvasót affelől, hogy állattenyésztésünk hanyatlását főképen gazdasági viszonyainknak azon átalakulási folyamata okozza, melyen minden kultur állam keresztül ment, s melyet egészen fel nem tartóztathatunk ugyan, de helyes irányban kell vezetnünk és mezőgazdaságunkat úgy átalakítanunk, hogy a baj tovább ne terjedjen, s a fenyegető veszély be ne álljon.

Valamint virágozni és emelkedni kell az oly államok anyagi jóllétének, melyek folytonosan új meg új országokat nyitnak meg kereskedésük számára, új meg új területeket foglalnak el a természettől, s aknázzák ki azok felhalmozott kincseit a kereskedés és ipar, (kőszén, erdő stb.) és a mezőgazdaság és állattenyésztés érdekében (évszázadok alatt felhalmozódott

talaj-tápanyagok!): úgy jóllétben és gazdagságban gyarapodni kell az oly községeknek is, melyek a fával és fagyártmányokkal való kereskedésre nézetük szerint még kiapadhatatlan erdő-kincscsel rendelkeznek s e mellett a földművelésnek és marhatenyésztésnek folytonosan új meg új szűz talajt áldozhatnak fel, melyben a humus és az ásványi anyagoknak az egyszerű paraszti gazda által alig sejtett kincsét halmozta fel a mérhetetlen idő.

De ezen gondatlan turkálás a természet felhalmozott kincseiben nem tarthat örökké; az erdők, melyeknek felújításáról senki sem gondoskodott, sőt irtás, legeltetés és a pusztításnak minden neme jutott nekik osztályrészüln az ápolás helyett, végtére is elfogynak, s vége azután a friss irtásoknak, melyek oly bőven osztották az áldást és a vágások buja legelőjének, melyek már alig adnak valami táplálékot a marhának.

Számtalan oly község van Erdélyben, kivált az oláh nép által lakott hegyes vidékeken, hol hajdanában, sőt sok helyen még a közel-múltban is annyi erdő volt, hogy a lakosság a fakereskedés útján szép jövedelmre tett szert, gyarapodott és szaporodott; a vágások kiűnő legelőt adtak, s a marha-állomány is folyton emelkedett a nép szaporodásával. Sok helyen meg van még e jó idők homályos emléke, a mi a keserű valóval összehasonlítva, elégedetlenséget szül a népben, mely a jelenlegi nyomort felülről jövő nyomásnak, zsarolásnak, adóemelések stb. hajlandó tulajdonítani. Pedig az ő okatlan gazdálkodása nem is vonhatott más következtetéseket maga után. A dolgok azon lefolyását, mely az érintett községek jelenlegi nyomorát, okvetlen maga után vont. látjuk most is azon vidékeken, hol a községek az erdők nagy terjedelménél fogva még rá nem érték azok elpusztítására, s így a nyomor még be nem állott, például Zágon és más gazdag székely községeknél.

A hol régente új megtelepedés létesült, ott legelőszőr kiirtották szántók, kaszálók és legelő nyérése végett a legközelebb fekvő erdőket, minek természetesen — a hol léteztek — a tölgyesek estek áldozatul, mert ezek foglalták el a legtermékenyebb

és legálól fekvő helyeket. Azután a bükk erdőkre került a sor, melyeket mindenki tollászott a hogy föle kitélt, saját szükségletére vagy a közelebb fekvő városokba viven a készített fát. A hol mész égetés, üveggyár s más ily fafogyasztó üzlet keletkezett, ez még gyorsabban emésztelte az erdők készletét; a mi magában, ha t. i. a vágást okszerű erdőfelújítás követte volna, nem kár, hanem kétszeres haszon lett volna, mind a jelen, mind pedig a jövő nemzedékre nézve, mert utóbbi a hézagos, ős vagy megrongált erdő helyett sokkal szebbet és értékesebbet örökölt volna. De a vágást a korlátlan legeltetés követte, az erdő által száradokon át trágyázott buja legelőn mindenki annyi marhát igyekezett szaporítani és felnevelni, a mennyit birt.

Igy történik ez a fenyegekkel is, melyeket zsendely, edényfa, hangszerfa, fűrésztönk és épületfa rendszertelen nyérése által előbb kiszállal, megrongál és összekaszabol a nép, s övvel egyidejűleg a szél, szű és többnyire szándékosan gerjesztett tüzréseket tör rajta, sőt utóbbi ezer meg ezer hold fenyegetést hamvaszt el néhány nap vagy hét alatt. És a magára hagyott természet is hiába kísérti meg a rajta ütött rés betömését, a sebek beforrasztását, mert a fejsze, szél, rovarok és tűz pusztítását nyomban követő legelő marha az erdő felújulását megakadályozza, s így el van döntve a terület sorsa.

A mig az erdőpusztítással és szűz legelő nyéréssel az erdőségek tengerében tovább-tovább lehet turkálva haladni, nem veszi észre a nép, hogy lassanként levágja maga alatt a fát, s bedugja megélhetésének forrásait; mert azon időben még gyarapodik és szaporodik. De először eltűnvn a közeli erdők, messzebb kell már menni a kereskedésre szánt fáért, messzibbről, gyakran (mert rendszeren ökrök használatnak igavonó marhákul) egy-két napi járó földről kell hozni az épületfát, zsendelyt, fűrésztönköt stb. A közeli legelők elsilányultak, távolabbra kell hajtani a marhát, mely chez még sokkal rosszabb legelővel megelégedni kénytelen. Végre — a mi szegény községeknél hamar beáll — csak annyi, rendszeren silány sarjerdő marad, melyből már nem jut kereskedésre; az oldalak, melyek valaha kővér nyájakat tápláltak, kopár gorczokká válnak, a marhalétszám megfogy, a népség lepad és elnyomorodik.

Számos oláh község jutott már e sorsra, sok székely község van ezen uton; de még a legtöbben lehetne segíteni a gazdálkodásnak a helyes utra való terelése által.

Mindenek előtt el kellene választani, lehetőleg kikerekíteni, határjelekkel biztosítani és felmérni 1-ször azon területeket, melyeken a szántás és kapálás a talaj veszélyeztetése nélkül megengedhető; 2-ször azon területeket, melyeken a kaszálás lehetséges, de a földnek kapával vagy ekével való felvágása, felhasogatása és a legelés nem engedhető meg, a nélkül, hogy a földet a víz által való lemosás veszélyének az ember ki ne tenné; 3-szor kikerekíteni, határjelek által biztosítani és felmérni kellene azon területeket, melyeken az erdő feltétlenül fenntartandó.

Azután gondoskodni kellene az erdőtörvény értelmében a községi erdőknek, valamint a határban levő véderdőknek okszerű kezeléséről. A legelést szabályozni kellene, az egyenként való legeltetést általában megtiltani, a legelőre bocsátandó marha

számát czélszerűen megállapítani és gondoskodni általában a legelő minden egyes részei túllegettetésének megakadályoztatásáról. Lassanként a mesterséges takarmány termelésnek és a marha istállóztatásának kell nagyobb tért engedni. Az elkopárodott és csak rossz legelőt adó területeket lehető értékes fanekekkel újra be kell ültetni, mi által az utódoknak szép kiucset, nagy jövedelemforrást hagynánk hátra a kopár, köves, gorczos oldalak helyett. Végre a házi iparuk fejlesztése is egyik, mindenki előtt ismeretes orvos szere a szegény községek nyomorán, melyet oly gyakran hallunk újabb időben emlegetni.

Annyi bizonyos, hogy a dolgokat jelen folyásukban, melyek az általános pusztuláshoz vezetnek, meghagyni nem lehet, nem szabad, mert a felelősséget a következményekért a jelenkor nemzedéke, törvényhozása és kormánya el nem vállalhatja.

Fekete Lajos.

A phosphor a természet háztartásában.

A természet szerves háztartásában a phosphornak és összeköttetéseinek fontos szerep jutott — kivált az állati életben. Így például az állati test gyámolául szolgáló csontokban 62% phosphorsavas vegyületet találai. Sőt a test minden részében akadunk phosphorra, a vér-izmok, idegek, erekben, a bőr-, agy s gerincz-agyban. Növényeknél főleg a magvakban (dara, liszt, olajpogácsák, korpá) — a lisztes és hüvelyes növények magvaiban, az olajadó növények magvaiban, a fák gyümölcseiben stb. találjuk a phosphort. Naponta választ ki az állati test a hügyban phosphort, a mely az állatok neme szerint 0.4—0.7%-re tehető. És ezen phosphorsav kiürítés semmi esetre sem mondható beteges állapotnak, mert az egészséges testben is rendszeren végbe megy. A phosphor szerepe sokáig nem volt ismeretes előttünk. Csupán táp- és képzőanyagoknak tartották, mint a többit; tekintve azonban, hogy nincs állati rész, melyből hiányoznék; tekintve, hogy már a sejtnek alapanyagát képezi; tekintve, hogy az állati test melegségeek létre jötte, s az agy szellemi működésével szoros viszonyban áll: szükségkép azt — mint az állati élet legfontosabb működésének szereplőjét — kell, hogy tekintsük. Itt megjegyzendő, hogy az ember, mint az állatok ura legnagyobb agygyal bír, s abban legnagyobb phosphortartalommal. Általában minden állatnál az agyban több phosphor található, mint a test egyéb részeiben.

Az állatnak első természetes tápláléka a tej s azután a különböző takarmány. Lássuk most ezen anyagoknak phosphor tartalmát.

1000 r. tehéntej hamvában találtak 3r. phosphorsavas anyagot, vagyis 0.3%-t. (A sajiban különösen sok van 100 részben 53.38, érte a hamut.)

A tej phosphor mennyiségére befolyással van a különböző takarmány-anyagok phosphorsav tartalma; ez pedig ismét függ a növény fajtájától, a talajtól, trágyától, időjárástól stb. Pl. 100 rész burgonya hamuban ingadozik 10—20% között; 100 r. baltaezim hamuban 13—26% között.

A réti széna hamva tartalmaz átlag Wolff szerint 6.2%.

Árpa s zab szalma " " " " 4.2%.

Törökbuza szár " " " " 8.1%.

	tartalmaz átlag Wolff szerint	
Gyöngye fű	10.5%	
Zöld gabonaműek	9.1%	
Zöld repce	8.7%	
Zöld búkköny	12.8%	
Vörös lóher	9.9%	
Luczerna	8.5%	
Baltaczim	10.4%	
Burgundi répa	9.6%	
Tarló répa	17.4%	
Czukorrépa fejek	12.8%	
Murok répa	12.5%	
Burgonya	19.1%	
Csicsóka	16.0%	
Burgonya moslék	20.0%	
Tatárka dara	48.1%	
Sörnörköly	38.0%	
Maláta	36.5%	
Lenmag-pogácsa	35.2%	
Repce	36.9%	
Buza korpa	51.8%	
Rozs	47.9%	

Bizonyosra vehető továbbá, hogy a takarmány phosphorsav mennyisége viszonyban áll az elválasztott tej mennyiségével. Vagyis minél phosphordúsabb takarmánnyal tartjuk a tejelő állatot, annál több s táplálóbb tejet választ az ki.

Kitűnik egyszermind a fentebbi kimutatásból, hogy ha szalmán vagy ezzel rokon anyagon tartjuk az állatokat (teleltetjük ki), az azokban levő csekély phosphor nem lesz elegendő kivált ne vendék állatoknál a test (kivált a csontok) erőteljes fejlődésére szükséges phosphort kellő mennyiségben nyújtani s az állatok rosszul fejlődnek, az igavonó állatok lesoványodnak, elerőtlenednek, s fogékonyabbak lesznek a betegségek iránt.

Sőt vannak, kik a főleg Orosz-, Oláh- s Moldvaországban uralgó keleti marhavész okát is egyenest a rossz teleltetésnek, a szalma étetésnek tulajdonítják!

Annyi bizonyos, hogy gazdaságilag elmaradott országokban a takarmánytermelésre általában csekély figyelmet fordítanak, minek következtében az állatok rosszul tartatnak, s így az állattenyésztés sem mehet előbbre.

Igy van ez keleten. Nyugaton ellenben a hason állatok meleg istállóiban laknak, dúsán takarmányoztatnak s csontképző, husképző anyagokkal látatnak el.

Táperős phosphordúsabb takarmánytermelés első fokozat a haladásra. Az okszerű gazda csak szép állatokat nevel. A jobb trágya után phosphordúsabb takarmány nő s még egyoldalú trágya nélkül is inkább pótolja a talajnak kimerített phosphorsav tartalmát.

Réti János.

A terménybankok és azok befolyása a mezőgazdaságra.

(Vége.)

A szállítás maga roppant drága, s hogy erre példát hozunk fel, Amerika jó részben azért képes versenyezni, mert igen

mérsékelt áron szállít. „Hogy mit jelentenek az olcsó fuvardíjak, csak akkor érthetjük meg, hogy ha parhuzamba állítjuk a közvetlenül érdekkörünkbe eső helyek tarifa téteteleit az amerikaiakkal.“

„Az 1876. évi cartell után csekély változtatással fizetünk 100 kilogramm búzáért:

Budapestről Hamburgba	2 frt 40 krt.
„ Berlinbe	2 frt 05 krt.
„ Drezdába	1 frt 86 krt.
„ Boroszlóba	1 frt 51 krt.
„ Szolnokra	— 52 krt.
„ Bécsbe	— 80 krt.

Ezek ellenében a 7000 kilométert meghaladó Chicagó-Liverpool vonalon a szállítás 100 kilónként 1 frt 30 kr—1 frt 72 krba kerül, tehát kevesebbe, mint Budapestről Drezdába.“

De még vasutaink állomás helyein a raktározás is igen primitív s ha csak a közöpsnél valamivel jobb termésű évünk van, már fönakad a raktározás; jó években pedig vagy nem lehet szállítani, vagy a szabadban kell raktározni; hogy ily körülmények között mennyi kár háramlik a gazdára, könnyen elképzelhető.

A mezőgazdasági hitelügy figyelmes vizsgálat mellett szintén nem mutat kedvező eredményeket. A gazda hitelképessége igen rossz lábon áll s még akkor is, ha rövidebb időre kölcsönöz, legtöbbször jelzálogi hitelt kell igénybe vennie. Az ő terményeit, készleteit, beruházásait nem tekintik biztosítéknak. A takarékpénztárakhoz sem fér könnyen, de jobb esetben az innét nyert kölcsön nem elég olcsó pénz, ha föl vesszük, hogy fekvőségei 5--6, üzleti tőkét pedig 7--8%-nál többet nem jövedelmeznek. Üzleti nyereségről pedig ritka esztendőben lehet szó. Arra van tehát utalva, hogy vagy előre eladja terményeit, a mikor jóakarói keservesen megadéztatják, vagy uzsorások kezébe jut, a mi egyenértelmű dolog amazzal. Sajnosak mindezek a tények, s fájdalom, hogy nagyon sok esetben végződtek már sok gazdának teljes törekmenésével.

És még mindezekhez járul terményüzletünknek egy hatalmas ellensége, mely folyton fenyeget, kísért, réme a magyar búzának: s ez a néhány éve keletkezett amerikai verseny. Ne kicsinyeljük ezt, higyjunk azon tényeknek, melyek elől elzárkoznunk nem lehet. Németország s a többi európai államok alaposan tanulmányoztattak ezt, mert a beállható válsaggal szemben nem akartak készületlenül maradni. Csak mi néztük azt eddig közönyösebben, semmint a dolog lényege valóban megérdemelte volna.

Annyi már eddig is bizonyos, hogy a világpiaczen való helyzetünk megilgatott, nem foglaljuk el többé azt a helyet, melyet elfoglalva tartottunk. A Lajtán tul való tartományok, egész Németország, Holland, Belgium, Anglia, Franciaország, Olaszország és Helvetia fogyasztók valának, s ma e piacok nagy részét amerikai és orosz buza uralja. Hogy teljesen ki nem szorítottunk, egyrészt malmainknak köszönhetjük, ezek kitűnő lisztet szállítván a mondott helyekre; másrészt pedig annak tulajdonitandó, hogy két hóval előbb lehetünk piaczen, mint amazok. De ki kezkesedik arról, hogy az élelmes ameri-

kaiak maholnap nem versenyezhetnek-e velünk sikerrel a lisztgyártás terén.

Az Egyesült-Államok 1877/8 évi búzatermelését 129 millió hektoliterre becsülték, a belfogyasztást pedig 94 millió hektoliterre; így a kivitelre még mindig föntmaradt 35 millió hektoliter. Eme 35 millió hektoliternek a forgalomból való ki-maradása a mi kereskedelmünkre igen jó hatással lenne; megtörténtére azonban vagy 37% - al rosszabb termés, vagy pedig a népességnek oly mérvű gyarapodása kívántatnék, hogy ama fölösleget elfogyaszsa. Ugy az egyik, mint a másik föltéves nélkülözi a lehetőséget. Nem marad más hátra, mint a szabadverseny elvéből kiindulva, oda törekedni, hogy jobb, szebb, alkalmasabb anyag előállítása, forgalmi kedvező viszonyok behatása alatt olcsóbb árak mellett nyerni el a tért versenytársunk elől.

Ezekben megismertedtünk mezőgazdaságunk azon bajai-val, melyektől ha azt akarjuk, hogy minél nagyobb lendületet vegyon, meg kell hova-hamarább szabaditanunk. — Ezek azon betegségek, melyekre a terménybankok tervszerű és egyöntetű felállítása adják meg a keresett gyógyszert.

A terménybankok módot nyújtanak a gazdának arra, hogy terményét minél előbb elhelyezhetvén, a bank hitel-műveletei alapján pénzhez juthasson; a nyert összegeket üzletében gyümölcsözöen befektetheti. Emellett akkor adhatván el terményét, mikor azt legkedvezőbbnek véli, a kereskedelmi viszonyokból eredő kedvezőbb esélyeket kihasználhatja.

A gabnakereskedés terén fennálló visszasságok megszűn-nének, mert terményét akkor, a mikor arra legkedvezőbb alkalom van, elhelyezhetné a gazda az elevatorokban; a külfölddel szemben létező bizalmatlanság elenyészne, mert nagy mennyiségű és kiegyoulitett áru állana folyton rendelkezésre; a must-rák vételéből eredő kellemetlenségek egészen megszűnének; a szállítási nehézségek sokkal kisebb mértékre apadnának le, a vasuti rakhelyeken nem szaporodnék úgy föl a gabna egyszerre.

Megmentetnének gazdáink attól, hogy előre kénytelenitessenek eladni terményeiket, vagy hogy uzsorásokhoz folyamodjanak, mert a terménybankok hitelművelete alapján pénzhez jutván ideje korán, azt további céljaikra felhasználhatják.

Az elevatorokban való gabnakezelés olcsóbb is a mai szokásokhoz képest, mert az átrakodások, zsákolás, vasutra való szállítás sat. megkíméltetnek. A vasuti kocsi-ugy vannak be- rendezve, hogy ezekben már zsák nélkül öntik be a gabonát, az elevatorok ebből fölmerik, eladásnál megint tele eresztik azokat s úgy szállítják tovább. Mint azt Miklós Ödön ur, a budapesti elevatorok műszaki építésének vezetője kiszámította, a magyar gabna kivitelén eltekintve a többi kereskedelmi előnyöktől, csak zsák, zsákkötő, átrakodás s ily felesleges munkán évenként és átlag 7—8 százezer forint lenne megtakarítható.

Ily előnyöket biztosítanak a gazdára nézve a terménybankok, s kell is hogy végre valahára megszűnjék kereskedelmünkben ama rendszertelenség, mely mind nyomasztóbbá válik; hogy a termelővel szemben a valóságos fogyasztó legyen a vevő. Oly intézkedésekre van szükségünk, melyek a szállítási és kezelési költségeket a lehető legkisebb összegre szállítják le. Így sikerrel lehet versenyeznünk; mi ha nem történik, a mi rovásunkra megy.

A terménybankok egyik sarkalatos munkássága a gabna osztályozásából áll, melynek alapján az egyenlő minőségek ugyanegy tartányba öntetnek. Emberi természetünkben fekszik az önzés és bizalmatlankodás, mit kezdetben nagyon nehéz lesz leküzdeni. Másrészt azonban felesküdt becsüsök, ahhoz értő egyének végezvén e munkát, kellő biztosíték van adva a felek megnyugtatóására.

Az osztályozás irányelveit illetőleg hazánkban, föltéve, hogy a terménybankok rendszeressé tétetnének s azok szaporodni fognak, könnyen meglehet találni. Hiszen ez idő szerint is élesen megkülönböztetik a tiszavidéki, fehérmegyei és bán-sági búzákat, mely megkülönböztetés a tőzsdén az árakban is kifejezést nyer. Eme vidékek lennének legkiterjedtebb forgalmu helyeiken főgyűjtők felállítására kijelölendők, hogy így a búzának főjellege már a vidékben is kifejezést nyerne. Eme vidékek terményére négy-négy alosztály kielégiténé az igényeket teljesen.

Még ama kérdés állhat előttünk, kik vannak elevatorok felállítására hivatva? Tekintve pénzüzeteteinket, azok első sorban a kereskedő és iparos érdekeit szolgálják. A terménybankok volnának arra hivatva, hogy tisztán a gazda rendelkezésére álljanak.

Általában ama hit van elterjedve, hogy ily vállalatokat csupán nagy tőkékkel rendelkező pénzüzetetek állithatnak fel. Ennek ellenében már azon oknál fogva is, mert az ő érdekét szolgálja, a gazda közönségnek kellene sorompóba lépni és a társulás alapján fölállításukra mindent elkövetni. — Ne higyük, hogy e vállalkozás más uton szelesebb alapokat nyerhet. Azt hiszem nincs ez idő szerint hazánkban vállalkozás, hova pénz elhelyezni nagyobb kilátással a biztos haszonra lehetne, mint a terménybankok felállítása érdekében.

Kolozsvár gyümölcsészete és szőlőszete.

„A belső kertek.“

IX.

Ha még nem mosódtak volna el tisztelt olvasóink lelki szemei elől azon gyümölcsészeti és szőlőszeti tanulmányaink, melyeket I—VIII. közleményünkben a juliusi phylloxera vizsgálat alkalmából kiegészítésül e lapok mult év aug.—okt. számai útján érdeklődő ügytársaink tudomására hozni bátorokodtunk, föl vesszük a fonatot, s még egy néhány nevezetes kertet tárunk olvasóink elé.

Különbben hogy egy huzamban nem adhattuk ismertetőseinket, egyszerű oka az, hogy e lap szűk kerete jó formán el volt halmozva, nagyrésztben éppen e nemű dolgokkal.

Első sorban a „Herczeg kertről“ kell megemlékeznünk, minthogy vizsgálatunk folyamán ebbe jutottunk. Körülbelül husz éve, hogy ismerjük e kertet, volt szerencsénk többször megfordulni benne, s így élvezni azt a kiváló örömet, melyet nyújthat már maga a gyönyörű helyiség is; de nyújtott másfelől magának a tulajdonos, — fájdalom, már csak néhai főmérnök urnak és kiváló gyümölcsészeti és szőlőszeti érzékkel is bíró nemes családjának nagybecsű társasága.

Nem volt az esztendőnek olyan szaka, különösen favasz-tól ősz végéig, hogy e kert teljes mintául ne szolgálhatott volna esin és tisztaság tekintetében. Különbben már maga a kert hely-

zete, alakítása is megkivánta ezt, lévén az ugyszólva személelbe helyezve különösen azoknak, kik Torda felől jöttek városunkba, vagy innen arra vitte újok.

Nincs teljes tudomásunk affelől, hogy mikor plántáltattott ide az a nemes szőlő és más gyümölcs gyűjtemény, mely itt oly szépen virít, s mi több, oly dúsan jutalmazza meg a gyönyörrel fáradozó család odaváló munkálkodását; de hogy ezelőtt husz évvel is éppen annyi hasznot és gyönyört nyujthatott és nyujtott is, mint a legközelebbi időben, arról élenk tanulságot tesznek a szépen kinőtt gyönyörű körte, kajszin, nemesnél-nemesebb fajú szilvafák, teljes erőben és díszben levő, igen jól gondozott karikás mivelésű szőlőtőkék, s Isten tudja mi minden nemes és hasznos terménye az igazi kis paradicsomi helyiségnek.

Körülbelől e kert volt fészke Kolozsvár specialis szőlőfajainak és több finom körtéjének. Erre enged következtetnünk ama visszaemlékezésünk, a midőn t. i. mi is nemesebb hajlamainktól üzelve e dolgokba bele ohajtottunk elegyedni s össze-vissza barangoltunk minden helyet, hol képes kifejezéssel élve „valami mézre való lehetnénk.“ Innen nyerők részben mi is örökre becsesnek maradó szőlőfajainkat, s nem kis mértékben azt a kertészeti kedvet, mely a nagy tekintélyű mérnök urban egy személyben összpontosult. Emléket szokott emelni az olismerés „napjainknak“, s ime a helyett, hogy bevárta volna e megkülönböztető momentumot a szóban levő kert tulajdonosa, ő maga emelt emléket magának abban a műben, mely bizonynyal hirdetni fogja még nagyon sokáig az ő 82 évre terjedt kiváló hasznos életét.

A kik nem ismernek e kertet, s azonban vágynának megtekinteni, készségesen fog engedni annak idején ohajtásunknak az a nemes család-sarjadék, melyre decz. 27-ike óta átszállott már minden jog; de átszállott egyszersmind az a kertészet iránt való szenvedélyes munkás szeretet is, mely boldog emlékü atyok drága életét oly hosszúra segítette nyujtani. — Áldott legyen emlékezte!

A „Herczeg kert“-ben végezve, csaknem két órán keresztül tartott sikertelen phylloxera vizsgálatunkat, a Bányai Vitális ur remek alakításu és berendezésű régibb kertjébe érkeztünk, hol még fokozódott lelki gyönyörűségünk, azon megjelöen szép kerti lak által, melyből közvetlenül a „zöldbe“ jutánk.

E kert sem tartozik újabb rendezésű kertjeink közé ugyan, hanem azért lapályos fekvésű „új kertek“ beállításánál méltóbb mintát aligha lehetne az illetők figyelmébe ajánlani, mint éppen ez. Oly szépen van itt összhozva gyümölcsfa, szőlő s más bogyárok számtalan faja, vetemény s a gyönyörű rózsák legszebb választéka, mint ezt a magaslaton fekvő, terrasztokká alakított Herczeg kertben láttuk néhány percz előtt.

Mintha versenyezni látszottak volna e kertek nagyérdemű tulajdonosai abban, hogy melyik szerezzen be minél jelesebb fajú szőlőket és más gyümölcsöket. Nem volt nagy termés a tőkéken sem itt, sem amott; de a mi volt, dacára a mestoha idő miatti hátramaradottságnak, igen szép látványt nyujtottak, s reményt arra, hogy plántálóikat megjutalmazandják. A gyümölcsök s különösen a körték ugy vannak összeállítva, hogy már ez időn kezdődőleg (Julius 24.) folyton finomabbnál-finomabb gyümölcsök élvezetében részesítsék tulajdonosaikat, nagy mennyiségben levén képviselve mindkét helyen a téli speciálítások is.

Hogy mennyibe kerülhet egy-egy ilyen kert folytonos rendben tartása, nem tudhatjuk, mert ugyszólva mindkettő házilag gondoztatik; t. i. az első legnagyobb részben megmivelik maguk — boldog emlékü Nestorunk kitünő kertészeti érzékkel is bíró kedves leányai, utóbbit pedig a derék tulajdonos ügyes mindenes gazdája a fiatal Zolnai végezteti, s illetőleg végzi sajátkezüleg. Elég az hozzá, hogy méltó versenytársa egymásnak e két kert, s bizonynyal méltók arra is, hogy újabb kertészkedő nemzedékünk kalaplevéve hajoljon meg ezen industriák előtt, illetve azok létesítőivel szemben hálás tisztelettel viseltessék.

Ez utóbbi kert berendezése ugy 25—30 év előtt egészen a hely fekvése szerint történt és pedig minthogy délről északra nyulik, a szőlősorok is ez irányban ültetvék, körül-belől 14 sorban, egy köztük középben végig nyuló, kellő tágas, igen jól gondozott szép úttal. Két oldalt pedig s a kert hátulján a szomszédok felől szintén a maga rendje s módja szerint a már említett jeles fajú gyümölcsfák, ritka-féle földi eprek stb. stb.

E remek telep is egyike azoknak, honnan szerény szőlő és gyümölcs gyűjteményem s anyyiuink jeles kollektiója gyarapodott. E kertben található valódi eredetiségében a Muscat Lünel szőlő is más kiválóbbnál-kiválóbb külföldi társaival együtt. Nem hiányoznak ugyan kövér-király, járdovány, bakator, som-szőlőink sem; de ezek ugyszólva csak kegyeletből foglalnak helyet mint hazaiak. Tulnyomóan sok a Málvázia (Bábó szőlő), a Chasselások Lindauiak, Málinger, Croquante, Genuai zamatos, = uva reginae, néhány Magdolna s sok-sok más.

A sorok és tőkék s ezek két oldalán a fák ugy vannak berendezve, hogy a termés egyáltalában megszokott érni, s különösen a tulnyomó Málvázia anyyira javítja, a rendszeren novemberben szüretelni szokott mustot, hogy minden körülmények közt kedvvel élvezhetni annak borát.

Valóban kívánatos, hogy e kertet is minél többek tegyék figyelmük tárgyává szőlő és gyümölcsészettel bibelődő ügytársaink a virány idején, s győződjenek meg többek közt a Lünel valódi volta felől azok, kik eredeti hazai sárga-rozsdás muskotályunkat szeretik e néven figuráltatni. Azért is szükséges ilyen telepeket megsemlélnünk, hogy ne bizakodjunk el, saját industránk tökéletesnek hitt volában, sőt tanuljuk bámulni veterán ügytársaink igyekvő szorgalmát, s tisztelni őket, mint uttörőket s olyanokat, kik nem kis anyagi áldozattal szerezték és plántálták be mindazon jelességeket, melyekhez mi most már csupán szives kéréssel juthatunk.

Vizsgálódásunk eredménye az lett, hogy hála a gondviselésnek minden scrupulizálásaink dacára sem találtuk itt sem semmi nyomát a phylloxera rémnek.

Szentgyörgyi Lajos.

Marosvásárhelyi eselédjutalmazás.

A maros-tordanegyri gazdai egylet a lefolyt évben is megtartá szokás szeriut a eseléd-jutalmazási pályázatot és ha

most nem is akadt oly nagy számu folyamodó, mint a megelőző évben; ezen körülményt hajlandók vagyunk nem a régi jó eselések feltünő fogyatkozásának, hanem inkább annak tulajdonítani, hogy a mult december hó folytán a közelgő tisztújítási általános érdeklődés miatt a külső közigazgatási közegek a hirdetmények köztudomásra hozatalánál valószínűleg nem érkeztek akkorra figyelmet tanusítani, mint máskor, s a legilletékesebb gazdaközönség figyelmét is némileg kikerülhette a különben elég fontos ügy.

A karácsoni pályázatnál a sáromberki gróf Teleki udvar excellált; a három első díjat és pedig 30, 25 és 20 fitot 34 34 és 19 évi hűséges állandó becsületos szolgálattal ugyancsak odaváló Vajda György, Dávid József és Vajda István nyerték el; a negyedik jutalom péterlaki Nagy Sándor 7 év óta eselédje Harsa Istvánnak és az ötödik 10 frt görgény-szt.-imrei Grün Izsák 7 éves eselédje Rotár Vaszinak íteltetett oda; a jutalmak az illető szolgabírák vagy felkért egyleti tagok és az előjáróság részvételével ünnepélyesen adták ki és ellehet képzelni a megjutalmazottak magas fokú örömet, valamint nem szabad kicsinyelni azon erkölcsi hatást is, melyet a jutalmazás azon és a szomszéd községek lakosságára tett, a hol t. i. az történt. Ez egyik legszebb és leghasznosabb feladata lehet minden gazdasági egyletnek. Az egylet évi rendes közgyűlése január 17-én fog megtartatni, melyet az idén szokatlan érdekessé tesz a titkár és pénztárnok-választás, minthogy a jelenlegi titkár és pénztárnok újabb időben elfoglalt szélesebb körű hivatalos állása és elfoglaltsága miatt bejelentette, hogy a közgyűlésen le fog mondani.

A közgyűlés eredményét annak idején közölni fogjuk.

Nyárádi.

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1883. december hó 29-én.

Tartott alelnök Szabó József elnöklété alatt, jelen voltak: Tóth Zsigmond, Nagy Lajos, Ritter Gusztáv, Szentgyörgyi Lajos, Szentkóvich Márton, dr. Berde Áron, Paget János és Gamauf Vilmos egyleti titkár.

235 Egyleti titkár olvassa az egyetlen ügydarabot; elnökségi előterjesztés az 1885-iki országos kiállítás ügyében — igazgató választmány élénk eszmezsere után az elnökségi előterjesztést csekély módosítással elfogadván, a következő határozatokat hozza:

1) az erdélyi gazd. egylet az orsz. kiállítás alkalmával az I. II. IV és IX. csoportokban collectiv tárlattal fog részt venni, melyre 400 meter tért kér;

2) a részletes adatok beterjesztésére az orsz. kiállítási bizottságtól 1884. október 1. ig terjedő határidő kérendő;

3) a helypénz kiszabást illetőleg az orsz. bizottság felkérendő, hogy azt meterenként egységesen 6 frttal megállapítani sziveskedjek;

4) az egyleti collectiv kiállítás költségvetésének kidolgozására s előterjesztésére, valamint az egész ügynek részletes vezetésére elnök indítványára 12 tagú végrehajtó bizottság küldtek ki: Szabó József, Báró Jósika Samuel és Báró Bánffy

Ádám alelnökök, dr. Hintz György pénztárnok, Paget János, Gróf Bethlen Gergely, Gursik János, dr. Finály Henrik, Szabó Sámu, Tuba Lajos, Veress Ferencz és a titkár személyeikben;

5) a végrehajtó bizottság tervezete annak idején az igazgató választmány elé terjesztendő és csakis ennek jóváhagyása után lesz foganatosítandó;

6) az 1., 2. és 3. pont alattiak az orsz. bizottsághoz a helybeli kerületi kiállítási bizottság útján lesznek felterjesztendők; egyszersmint ezen utóbbiak pártfogása is kikértevé.

Hitelesítik:	Szabó József,
Nagy Lajos,	egyleti alelnök.
Tóth Zsigmond,	Gamauf Vilmos,
Dr. Berde Áron.	egyleti titkár.

EGYVELEG.

— A gazdasági gépészet érdekében Tarnóczy Gusztáv budapesti gépraktár tulajdonos a következő sorokat intézte az erdélyi gazd. egylethez: „Feladatom lévén a gépészet terén gazdaszatunk érdekeit tölem lehetőleg előmozdítani, kívánatosnak tartom, hogy az e téren felmerülő minden újítások, javítások és találmányok az 1885. évben tartandó országos kiállításon esetleges hasznosítás szempontjából közszemlére kitétessenek és minthogy nem minden jó eszmével bíró föltaláló rendelkezik annyi pénzzel, hogy találmányáért a térdíjat megfizethesse és jelenléte által érdekes tárgyára a közfigyelmet felhívassa, azt kellő világításba helyezhesse, úgy én elhatároztam az ily tárgyakat ha a t. gazd. egylet által kiállításra méltónak találhatnak, az én gyűjteményes gazd. gép-kiállításomban térdíjmentesen kiállítani és a kiállító érdekét a bíráló bizottság előtt, valamint kívánatra esetleges értékesítés szempontjából is képviselni és az esetleges díjakat az illető iparosoknak megküldeni.

— A „The Gresham“ életbiztosító társaság 1883. évi december 6. án tartotta rendes évi közgyűlését Londouban. A közgyűlésen az 1883. június 30-án véget ért 35-ik üzletéről felolvasott jelentés szerint az utolsó üzletév eredménye igen kedvező volt, a mennyiben benyújtott 7948 biztosítási ajánlat 65.726,175 összegegel, melyek közül 6424 ajánlat 53.457,475 frank összegig elfogadtatott, s a megfelelő számu kötvények kiállítottak. A díjbevétel levonva a viszontbiztosításért kiadott összegeket 13.227,514.70 frankra rugott, miben az első biztosító év díjbevételei is bennfoglaltatnak 2.074,523.65 frankkal. A kamatszámra 3.374.853 frankot mutatott, s a társaság évi jövedelmét, hozzáadva a díjbevételeket is 16.602,367.70 frankra emelte. A társaság az utolsó üzletév alatt életbiztosítási bárzákra 5,634.238 frankot fizetett. A kiházasítási és egyes biztosítási szerződésekből eredt követelések, melyek esedékessé váltak, 3.035,710.85 frankra rugtak. Bárzák visszavételére 980,178.20 frankot fordított a társaság. A biztosítási alapítke, mely a szerződésnek pontos teljesítését biztosítja 4.007,817.40 frkkal nagyobbodott. Az aktívák az üzletév végén 83.780,016.90 frankra rugtak. A mérleg összeállításával a tárczába vételi áron felvett értékpapírok ért. kötbölete nem vétetett figyelembe, mivel ezek az értékek nem realizáltak s így azonnali nyereség for-

rásául tekinthetők nem voltak. Ennek az értéköbbletnek azonban nagy jelentősége van, mert konszolidálja a társaság által nyújtott garantiákat. — A társaság tőkebefektetései következők: 2.202,063.45 frank britt állampapírokban, 420 129,25 az indiai és gyarmatkormány értékpapírjaiban, 15.322,464 frank idegen államok értékpapírjaiban, 1.187,035 frank va-uti és más kölcsönkötvényekben, 14.427,099.10 frank hazakban. ezek közt szerepelnek a társaság budapesti és bécsi háza, 11.998.202 60 jelzálogokban és 13.393,909.60 frank más értékpapírokban.

— Szedermagosztás. A m. kir. orsz. selyemtenyésztési felügyelő ingyen oszt ki szeder (eperfa) magot, a kik tehát teljesen díjtalanul és portmentesen kívánnak ilyen magot nyerni, forduljanak ez iránt a m. kir. orsz. selyemtenyésztési felügyelőséghez Szegszárdon, honnan a szedermag és a szederfatenyésztési utasítás nekik minden költség nélkül meg fog küldetni.

— Értesítés. A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak szíveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhatjuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főcélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest január 12. | Bécs január 12.

Buza	9 05 — 9 80 frt	9 85 — 10 60 frt
Rozs	7 70 — 8 00 frt	8 22 — 8 65 frt
Árpa, takarmány	7 15 — 7 40 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	7 60 — 8 80 frt	8 59 — 9 25 frt
Árpa, seres	9 00 — 10 30 frt	8 60 — 11 00 frt
Zab	6 35 — 7 20 frt	7 20 — 7 50 frt
Törökbuza	6 70 — 6 80 frt	6 40 — 7 95 frt

Budapesti marhavásár január 10-en. Összes felhajtás 1328 db. nagy és 428 db apró marka. Köből eladott 16 db. bika, 774 db. ökör, 409 db. vágó tehén, 123 db. fejős tehén, 45 db. bival, 333 db. borjú, — db. birka. Árak: bika darabonként 70—140 frt, ökör páronként 200—370 frt, vágó tehén páronként 170—270 frt, fejős tehén darabonként 80—175 frt, bival páronként 140—220 frt, borjú darabonként 10—30 frt, bárány páronként — frt, birka páronként — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 53—58 frt, tehénhús 51—54 frt, borjúhús 65—74½ frt, bivalhús 47—50 frt.

Bécsi marhavásár január 7-én. Összes felhajtás 2528 drb és pedig 1688 drb. magyar, 439 drb. lengyel és 401 drb. német fajta, melyből 2463 drb. ökör, 39 drb. tehén, 28 drb. bika és — db. bival. Árak 100 kilonként:

magyar hizó 56—64 frt, lengyel 55—64 frt, német 55—67 frt, tehén 54—61 frt, bika 52—57 frt, bival — frt. Lábán darabonként — — frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár január 11-én. (Az első magyar serteshizláló és kölcsönelőező részvénytársaság jelentése.) Miután az e heti vásár kevés vevő által látogatott és a kínálat nagy volt, azért az üzlet igen lanyha hangulatban folyt le és az árak minden fajtánál csökkentek.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 290—320 kilogramm nehéz 48—49 krral, 180—260 kilogramm nehéz 47—48 kr. Öreg 300 kilgr. túli nehéz 46—47 kr, vidéki sertés 44—46 kr. Transilvában: szerbiai 45—49 kr., romániai 45—49 kr, tuskés — krral tiszta klgrammonként. Összes felhajtás: 8861 darab, összes elhajtás 10,202 drb.

Bécsi sertésvásár január 8-án. Összes felhajtás 7191 drb. és pedig 1565 drb. nehéz, 2032 drb. közepnehéz és 3594 drb. süldő; melyből 3597 drb. magyar, 3594 drb. orosz-lengyel, — drb. szerb és — drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 43—46 frt, közepnehéz 40—42 frt, süldő 30—38 frt; szalonna és zsír 53—58 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

PHOSPHOR- lapdacs	mezei egerek tömeges kiirtására ajánlja ismert minőségben és olcsó árban
	SIPŐCZ ISTVÁN, gyógyszerész (1—12) Pécsen. (2)

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybobbítás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSCH-FERENCZ
első magyar gép-
és tűzoltószerek, gyár,
harang és ércz-öntőde
ERDELYORSZÁGI FŐTÉLEPE
Kolozsvárt.
Bel-Monosorutca 12. szám.

Szerelő-műhely vízvezetékek kifűrés s berendezésére.

Tételesen leszállított gyári árak mellett.
(3—52.) (3.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter						100 kilo		1 köb meter	1 kilo marha- hús
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	árpa	zab	örök- buza	széna	szal- ma	tüzifa	
k r a j c z á r o k b a n											
Balászfalva	január	10	600	500	425	—	300	400	300	250	40
Bánfi-Hunyad	január	8	660	480	460	—	225	500	200	160	44
Besztercze	január	8	680	425	425	—	260	450	610	230	36
Brassó	január	11	700	570	465	395	280	450	335	195	44
Csik-Szereda	január	9	700	563	425	400	250	500	210	70	32
Deés	január	8	780	680	580	380	320	450	620	180	40
Déva*	január	5	1005	825	785	—	390	755	210	100	44
Dicső-Szent-Márton	január	8	550	450	450	—	280	450	380	260	44
Erzsébetváros	január	12	650	500	450	—	320	400	300	160	44
Fogaras	január	4	680	—	425	380	290	420	217	120	42
Gyula-Fehérvár	január	12	750	625	500	—	300	425	230	120	46
Gyergyó-Szent-Miklós	január	5	800	750	500	450	300	550	300	100	32
Hátszeg	december	31	630	540	420	260	240	440	120	8	44
Kézdi-Vásárhely	január	10	680	600	440	380	280	440	400	100	40
Kolozsvár	január	10	900	800	680	—	580	620	400	190	48
Maros-Vásárhely*	január	3	920	690	850	815	750	570	500	180	40
Medgyes	január	10	670	585	465	—	260	415	170	90	38
Nagy-Enyed	január	10	650	550	450	—	310	425	480	180	44
Nagy-Szeben	január	11	790	670	470	—	280	480	200	140	45
Nagy-Várad	január	8	672	547	495	405	250	448	450	250	52
Segesvár	január	10	720	590	450	—	250	430	160	110	40
Sepsi-Szent-György	január	14	710	600	440	300	260	440	250	140	40
Szamosujvár	január	14	655	525	470	—	240	490	240	75	40
Szász-Régen	január	10	650	475	475	—	300	450	700	380	40
Szász Sebes	január	10	725	600	500	—	350	475	210	140	44
Szászváros	december	29	690	590	470	—	330	430	300	70	44
Székely-Udvarhely	január	8	750	550	450	—	250	500	253	40	40
Szilágy-Somlyó	január	11	618	488	488	—	228	422	400	200	40
Teke	január	7	600	500	450	350	250	425	280	40	40
Torda	január	12	650	450	450	400	260	420	200	15	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		széri hirdetésnél belyeggel együtt																			
		1		1-3		1-6		1-12		1-18		1-26		1-30		1-36		1-40		1-52	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
8/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösénél, közép-utca Minorita-épület.